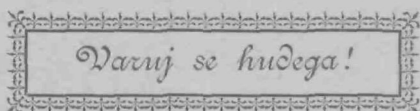

pridemo do tega dvojnega, kar zahteva moja šola:
 »Varuj se hudega in delaj dobro!«

§. 4. Jeza.

Dozdeva se mi, da se v otroku nobena strast tako zgodaj ne začne prikazovati kakor jeza. Govoriti še ne zna dete, a jeziti se že zna dobro. Jezo kaže z glasnim jokanjem in ihtenjem, z osornim pogledom, ali z rokami otepa in z nogami cepetá itd. In kolikor bolj odraste, toliko slabši cvet in sad obrodi to slabo seme.

Seveda samo nagnenje k jezi še ni greh; ravno nasprotno je jeza večkrat dobra in celo potrebna ter ima ime, ki je naši šoli jako ugodno, imenuje se — sveta jeza. Če namreč človek nejevoljo pokaže, kadar se ljubi Bog žali, ali se bližnjemu krivica godi. Celo greh bi bilo, ko bi se o taki priliki ne pokazala resnobna ostrost, kakor nam spričuje žalostna zgodba pre-rahločutnega in premehkega očeta Helija. A tudi taka jeza mora imeti prave meje in se varovati vse nedostojnosti.

Ni pa prav jeziti se zato, ker nam ni kaj po volji, ker je nasprotno našim mislim ali željam.

Jeza je lahko manjši ali večji greh, kakor se razodeva, ali mirnejše ali hujše. Navadno razločujemo tri stopinje grešne jeze. Na najnižji stopinji je jeza takrat, kadar je le na tihem v srcu, kadar se, kakor pravijo, »kuha«. Na drugi stopinji je jeza, ki že »vre«, ki se tudi na zunanje kaže: v temnem očesu, v skrivnostnem molčanju ali v robatem govorjenju, zmerjanju, zbadljivem očitaniu, kreganju itd. Največjo zlobnost pa takrat razodeva jeza, kadar »divja« v dejanji, maščevanji, razbijanji, v pretepih, pobojih . . . Taka jeza človeka vsega prenaredi, da je bolj divjim zverem podoben kakor pa človeku: obraz se krčevito zvija in je rudeč ko rak ali pa blede ko zid, iz srpih oči iskre švigajo, usta se penijo, roke, noge se tresejo — vse se plaho umika pred njim,

kajti zgubil je pamet — divjá! Grozovite hudobije in nesreče se zgodijo večkrat vsled take jeze; jezljivec sam sebi škoduje in drugim je nevaren. Včasih se zgodi, da vsled jeze zboli in umrje, premnogokrat zakrivi zločinstva, ki ga pripravijo v večletno ječo ali celo na vislice.

Zato tako lepo svari neki sveti mož: »Jeza se pokaže v srcu, na obrazu, na jeziku. Ako hočeš gospodovati nad njo, pazi, da ti ne pride v srce! Če se ti je priplazila v srce, brani, da se ti ne vspne v obraz! Če je pa tudi do sem prišla, kroti svoj jezik, da se v besede ne razlije! Če se je tudi to zgodilo, pazi vendar, da se jeza v dejanje ne spremeni!«

Pa če tudi ne doseže jeza najvišje stopinje, je vendar vselej močno nadležna jezljivcu samemu in vsem onim, kateri morajo z njim živeti ali občevati. V nekterih družinah je vedni prepir od jutranje zore do večernega mraka in drugo jutro se zopet od kraja prične; rajski mir bi lahko uživali, pa imajo živ pekel, ker imajo nadležno jezo pod streho.

Zato vam moram tudi danes prav ostro besedo spregovoriti.

V javnih šolah se semtertje primeri zlobnemu učencu jako huda nesreča: izpodijo ga ali izključijo. To je po šolskih postavah najhujša kazen, ki ima še druge neprijetne nasledke. Nekaj enacega se imajo bati tudi v moji šoli vsi oni, kateri se nočejo premagovati in že v mladosti ne jeze zatirati. Moj vrhovni nadzornik v šoli nedolžnosti je — to sem že povedal — sam Jezus Kristus. In on je o jezljivih in sovražnih ljudeh zapustil jako ostra pravila, iz katerih naravnost razvidimo, da tisti, ki je jezen ali celo sovražen, ne more več ostati v njegovi šoli.

Zveličar namreč tako-le govori: *Na tem bodo vsi ljudje spoznali, da ste moji učenci, ako se ljubite med seboj!* Če je pa kdo z bližnjim v kregu in prepiru in v sovraštvu, tudi lahko vsi ljudje spoznajo, da tak ni njegov učenec, da je toraj — »izključen«. — A to ne velja samo o sovraštvu, marveč o vsaki jezi, kajti Gospod je sploh govoril: *Od mene se učite, ker jaz sem krotak in iz srca ponižen!* Ali čujete? Ali se vam ne zdi, kakor bi vam Jezus s svojim vsemogočnim prstom

požugal, rekoč: »Otroci! vso jezo odložite in iz srca iztrebite — pa krotki in pohlevni mi bodite! če ne, pa — kar zapustite mojo šolo!«

In da bi vsi spoznali, kako resnobno mu je to žuganje, jim je tudi zgled povedal.

Eden najboljših njegovih učencev, Peter, se je vsled tacega žuganja začel bati in tresti, da bi znabiti tudi ne bil »izključen«; zato prav ponižno pristopi k Gospodu in vpraša: »Gospod, kolikokrat bo grešil zoper mene moj brat, in naj mu odpustim? do sedemkrat?« Gospod mu odgovori: »Ne rečem ti do sedemkrat, ampak do sedemdesetkrat sedemkrat« t. j. brez števila velikokrat — vselej! In na to je povedal prelepo priliko o kralju, kateri je hotel račun delati s svojimi hlapci, ki jo imate v zgodbah sv. pisma in mi je zato ni treba tu ponavljati. Gospod se je razsrdil nad pomiloščenim hlapcem, ki ni hotel odpustiti svojemu sohlapcu majhnega dolga ter ga je izdal trinogom. Zveličar pa pristavi: »Tako bo tudi moj nebeški Oče vam storil, ako ne odpustite vsakteri svojemu bratu iz svojih src!« — Da, svojim najboljšim učencem je dal celo tak svet, da naj onemu, ki bi jih udaril po enem licu, nastavijo še drugo lice! Zdi se mi, da tak čin zasluži v Jezusovi šoli posebno odliko.

Če hočete toraj, ljubi moji otroci! še ostati učenci »šole rajske nedolžnosti«, napovejte vojsko in pogin vsaki neopravičeni jezi in posnemajte prelepe zglede svetnikov in svetnic, ki so imeli od zlobnih ljudi tudi veliko trpeti, pa so vse krotko in pohlevno prenašali, da se zdaj veselijo z najkrotkejšim Jagnjetom v nebeškem veselji.

Sveta jeza svete deklice.

Sveta Ivana Frančiška Šantálska, pozneje tako slavna gospa in velika svetnica, je že v otročji mladosti kazala nenavadno gorečnost za slavo Božjo. V njenem detinskem srcu se je prav zgodaj razodevalo to, kar imenujemo »sveto« jezo. V njenem času se je namreč po njeni domovini močno širila krivovera protestanška. Če je zagledala preblaga deklica tacega krivoverca, se jej je tako smilil, da se je začela milo jokati. Ker je bil pa njen oče višji uradnik, se je večkrat primerilo, da so prišli v hišo krivoverci imenitnega stanu. Če jo

je hotel kak tak krivoverec prijazno božikati, kakor je to pri malih otročičih navada, je precej skrila glavico v krilo svoje pestunje in začela glasno kričati in ni nehala, dokler ni odšel.

Nekega dne se igra v očetovi sobi. Še pet let ni bila stara. Kar pride tak krivoverski gospod njenega očeta obiskat. Hitro se pogovor zasučje na verske reči. Krivoverec pravi med družim, da mu je v novi veri to posebno všeč, ker taji pričujočnost Jezusa Kristusa v zakramentu svetega rešnjega Telesa. Ko Ivanka to bogokletno besedo sliši, se ne more več zdržati. Urno skoči po koncu, gre k protestantu, ga nekaj časa resno in ostro gleda, potlej pa reče: »Gospod! moramo verovati, da je Jezus Kristus v presvetem Zakramentu; saj je sam rekel; in če ne verujete, ga imate za lažnika«.

Ta beseda krivoverca močno osupne. Hoče še dalje govoriti o tej zadevi, pa mala deklica mu tako izvrstno odgovarja, da se vsi navzoči čudijo njeni gorečnosti.

Tuji gospod se hoče zdaj z lepo spraviti iz zadrege, zato otroku podari nekaj sladkarij. Ivanka jih vzame, a ne dotakne se jih z roko, marveč s prepasnikom in brž teče ter vrže vse na ogenj rekoč: »Glejte, gospod! tako bodo vsi krivoverci goreli v peklenškem ognji, ker ne verjamejo, kar je naš Gospod govoril!«

O drugi priliki začne zopet ravno ta krivoverec govoriti o svoji novi veri. Nejevoljna se mu približa Ivanka in pravi: »Gospod, ko bi vi imenovali našega kralja lažnika, bi vas dali moj papá obesiti«. Potlej pokaže na podobo, kjer sta bila naslikana sveti Peter in Pavel in nadaljuje: »Vi pa tolikrat govorite, kakor bi bil naš Gospod lažnik; zato Vas bosta ta-le dva kneza, prvaka apostolov, dala obesiti«.

Mnogoletno premagovanje.

Preljubeznjivi škof sv. Frančišek Saleški je bil v otročjih letih močno k jezi nagnen, ker je bil kot Francoz zeló žive krvi. Pa z dolгим, stanovitnim premagovanjem je tako predrugačil svojo natoro, da je bil kakor jagnje krotak.

»Ko sem bil še deček, je nekoč pravil nekemu jezuitu, sem se s posebno gorečnostjo vabil v krotkosti

in potrpežljivosti; več let nisem družega mislil kakor to, kako bi si pridobil te čednosti«. — In že v poznejših letih kot škof je bil o neki priliki zelo razžaljen, pa kar nič se ni jezil. Nekdo mu to zameri in očita, zakaj tako mirno in ponižno posluša obrekovalca in preklinjevalca. Svetnik pa odgovori: »Že dvajset let se vadim v potrpežljivosti, zakaj bi zdaj naenkrat to navado opustil? Je li vredno, da bi naenkrat pogubil zasluge, ki sem si jih, ako Bog dá, do zdaj nabiral?« — Nekoč sreča enega svojih najbolj zakletih nasprotnikov, prijazno mu roko podá ter reče: »Vem, da me sovražite, jaz pa Vas ne; ko bi mi tudi eno oko izdrli, bi Vas z družim prijazno pogledal!«

Kaj pomaga jeza?

Sveti Eleazar je bil grof na Francoskem; umrl je leta 1323. Zavaljo njegovega svetega življenja so ga mnogi močno zaničevali, črnili in preganjali. Njegova žena, sveta Delfina, ga nekega dne vpraša, kako mu je mogoče, tolike krivice mirno prenašati? Smehljaje se odgovori grof: »Kaj pa bi pomagala jeza? Z jezo ne zboljšam niti sovražnikov svojih niti sebe. Zato sem si izmislil poseben pripomoček zoper jezo. Kolikorkrat me namreč kdo zaničuje, ali mi krivico stori, si precej pred oči postavim božjega Zveličarja, kako pred Pilatom stoji ter ga krive priče tožijo, sovražniki obrekujejo, vojščaki nečloveško ž njim ravnaajo, judovsko ljudstvo pa, kateremu je storil toliko dobrega, zahteva njegovo smrt. Potlej si mislim: »Kaj je to malo zaničevanje, ki ga jaz trpim, proti trpljenju, ki ga je moj Gospod in Bog zame trpel? In pri tej priči se spet umiri in ohladi moje srce«.

Jeza je sramotilna.

Neki paganski modrijan pripoveduje, da je v svoji mladosti videl človeka, ki je z veliko naglostjo hotel vrata odpreti, pa jih ni mogel. To ga tako zelo razjezi, da grize ključ, z nogami silovito ob vrata buta, da se divjosti peni in grozovito preklinja. Ta pogled je paganskemu dečku tako zelo pristudil jezo, da se ni potlej nikoli jezil v svojem življenji. — Ali tebi, mladi kristijan, bi se pa ne studila jeza?

Jeza zdravje spodkopluje.

Neki mladenič, ki je bil zelo jezi udan, je vedno bolehal. Pokličejo zdravnika, ki kmalo spozna vzrok njegove bolezni: resnobno mu pred oči stavi pogubnost jeze. Hudi jezi udani mladenič mu pa noče verjeti, marveč ta resnobni nauk ga pripravi v novo togoto. Zdaj vzame zdravnik ogledalo raz steno in ga drži pred oči raztogotenemu mladeniču. Ko zagleda mrtvaško blede obličje svoje in svoj divji pogled, se vstraši in molče pogleda zdravnika. Zdravnik pa porabi trenutek rekoč: »Ali vidiš svojo podobo? Več tacih viharjev izkorenini življenje.« To mladeniča ozdravi: zgubi jezo, dobi zgubljeno zdravje.

Delaj dobro!

§ 3. Pokorščina.

(Nadaljevanje.)

Dobri učitelji imajo navado, da one stvari, ki se jim zdijo posebno važne, bolj natančno in več časa obravnavajo. Tudi meni se zdi v šoli rajske nedolžnosti ravno **pokorščina** tako važna reč, da se moramo zopet danes nekoliko pomuditi pri tem predmetu.

Zakaj da vam pokorščino tolikanj priporočam, lahko že iz tega razvidite, kar sem zadnjič rekel o njej. Gorko vam jo moram priporočati iz teh-le treh vzrokov: 1. ker človek v vaših letih ne zna še razsoditi, kaj mu je koristno, kaj pa škodljivo, ne zna še ločiti strupa od zdravega živeža; — gorje mu, ko bi ne imel modrega vodnika, ki mu vedno kaže pravo pot, ukazuje, kar je prav, prepoveduje pa, kar je napak. 2. Zato ker je človek v mladih letih preveč lahkomišljen: delo in trud ga ne veseli, le v igrače in norčije je bolj zamišljen in najlepša leta bi zapravil, ko bi ga nihče ne svaril in priganjal k resnemu delu; kar pa se v mladosti zamudi, je rado za vselej zamujeno. Toraj večjidel le pokorščina primora